

fiskevattenägarna

Sveriges fiskevattenägareförbund

SYNPUNKTER

2020-08-17

Jordbruksverket

Havs- och vattenmyndigheten

Synpunkter på förslag till strategi för svenskt fiske och vattenbruk

Sveriges Fiskevattenägareförbund har tagit del av myndigheternas förslag till strategi för svenskt fiske och vattenbruk. Vi lämnar följande synpunkter och kommentarer på förslaget.

Allmänt om strategidokumentet

Strategin innehåller en fyllig nulägesbeskrivning av fiske- och vattenbruksnäringar, politiska styrdokument och myndigheternas uppdrag på fiskets område. Däremot är den fiskerättsliga plattformen för svenskt nyttjande och förvaltning av fisket och fiskresurserna mycket torftigt och bristfälligt beskriven. Denna grundläggande utgångspunkt är dessutom förpassad till en undanskymd plats i dokumentet. Det samlade intrycket för de okunniga, och det är tyvärr allt för många, blir om man hårdrar det att fiskevatten är en allmän resurs som staten förfogar över och som var och en kan vara med och förvalta, nyttja och utveckla. Så är det inte. En stor del av landets fiskevatten är i enskild ägo och utgör ett produktionsmedel på lantbruksfastigheter där berörda fiskerättsägare ansvarar för förvaltning och beslutar om hur resursen ska utvecklas och nyttjas för olika ändamål, såväl fritids- som näringsmässigt.

En självklar utgångspunkt för en seriös strategi som bottnar i resursen fiskevatten och som dessutom har svenska fiskemyndigheter som avsändare är att den mycket tydligt klargör de juridiska ägarrettsliga grunder och ansvarsförhållanden som råder kring förvaltning, upplåtelse och näringsverksamhet i landets olika vattenområden. Strategin måste ovillkorligen, precis som fiskerilagstiftningen, beskriva och tydliggöra skillnaden mellan enskilt och allmänt vatten och de fiskerättsliga ägoförhållanden med tillhörande ansvar för förvaltning och nyttjande som gäller inom respektive vattenområden såväl i inlandsvattnen som i kust och hav. Strategin i sin nuvarande utformning är undermålig i beskrivningen av dessa faktiska förhållanden och måste skrivas om på flera punkter för att inte vara direkt vilseledande.

► *Sveriges Fiskevattenägareförbund anser sammanfattningsvis att denna del av strategidokumentet är av avgörande betydelse för att framstå som en trovärdig nationell strategi. Det är därför ett högst rimligt krav att liggande förslag till texter utvecklas och kompletteras väsentligt och dessutom naturligt bör utgöra det inledande avsnittet i strategins nulägesdel.*

Principer för strategiska mål

Lika självklart anser vi det vara att en nationell strategi sedan tar avstamp i landets fiskerättsliga plattform vid utformningen av mål och målområden. Mål och målområden i en objektiv och trovärdig strategi måste utformas utifrån gällande lag och rätt och rådande skillnader i förvaltningsansvar och nyttjanderådighet på enskilt och allmänt vatten i inlandsvatten respektive kust, skärgård och hav.

Under strategins dialogmöten har vi vid upprepade tillfällen, både muntligt och skriftligt, framfört nödvändigheten av att en viktig grundprincip vid utformningen av de strategiska målen är att de gör skillnad på enskilt och allmänt vatten som förvaltningsform. Detta har inte hörtsammats i föreliggande förslag till strategi.

► *Sveriges Fiskevattenägareförbund anser därför att framförallt delmålen inom målområdena i föreliggande strategi måste omformas så att det framgår vilken förvaltningsplattform som delmålet avser och har relevans för. Alternativt att det mycket tydligt framgår i ingressen till avsnittet målområden att de olika delmålen har olika relevans och behöver skraddarsys utifrån vilken förvaltningsplattform som är aktuell.*

Visionen

► *Sveriges Fiskevattenägareförbund anser att strategin föreslagna vision bör kompletteras enligt följande: Svenskt fiske och vattenbruk är attraktiva, lönsamma och hållbara näringar som bedrivs **med god lokal förankring** inom ekosystemens bärkraft och kännetecknas av konkurrenskraft, miljöhänsyn och samhällsnytta.*

Strategins målområden

Vi noterar att de vid senaste dialogtillfället redovisade fem målområdena har reducerats till de tre målområdena *Väl förvaltade och fungerande ekosystem, Konkurrenskraft, lönsamhet och sociala värden* samt *Kunskap och kommunikation*. De målområden som har utgått eller kanske delvis inkorporerats i de kvarvarande tre är *Miljö- och resurspåverkan* och *Politik och styrning*. Någon förklaring till denna reduktion av målen har inte framkommit.

Sveriges Fiskevattenägareförbund konstaterar att ingen av de så kallade utmaningar som vi förmedlat i samband med dialogmötena framkommer som delmål eller är synliga i de delmål som redovisas i förslaget till strategi. Vi ser våra utmaningar som avgörande för att uppnå strategin mål och vision. Det är både beklagligt och förvånande att de inte har beaktats och inkluderats i föreliggande strategi.

► *Sveriges Fiskevattenägareförbund anser därför att strategin ska kompletteras med följande delmål:*

- 1) Utveckla och inför en lokal förvaltningsmodell för kust- och skärgårdsvatten samt de stora sjöarna inom vattenområden där det idag råder fritt handredskapsfiske.
- 2) Anpassa nationellt regelverk i kust- och skärgårdsområdet så att småskaligt yrkesfiske med stöd av enskild fiskerätt har möjlighet att överleva, utvecklas och nyetableras.
- 3) Kompetensförstärkning och folkbildning om fastigheternas enskilda fiskerätt.

Delmålet under punkt ett passar in i målområdet *Väl förvaltade och fungerande ekosystem*, delmålet under punkt två i målområdet *Konkurrenskraft, lönsamhet och sociala värden* och delmålet under punkt tre i målområdet *Kunskap och kommunikation*.

Fullständig bakgrund och motivering av delmålen återfinns i PM ”Intressentdialog – Hållbart fiske” som vi efter anmodan tidigare har skickat in till strategiansvariga 2020-01-27.

Några övriga synpunkter och kommentarer

Sveriges Fiskevattenägareförbund anser det rimligt och självklart att ställa mycket höga krav på korrektheten i de fakta och rådande förhållanden som redovisas i en nationell strategi, i synnerhet där statliga myndigheter är avsändare. Strategin ska vara vägledande och inte vilseledande.

I det följande uppmärksammar vi ett antal punkter i det remitterade förslaget som är direkt felaktiga eller så ofullständigt återgivna att de verkliga omständigheterna riskerar att missuppfattas.

Yrkesfisket i inlandsvattnen (sidan 5, första stycket under Näringens utmaningar)

Här står: *Yrkesfisket i våra inlandsvatten och det storskaliga pelagiska fisket till havs går fortfarande relativt bra.*

Kommentar: Det yrkesfiske som bedrivs i Sveriges **inlandsvatten går mycket bra**, är välmående, uthålligt och har utvecklats positivt de senaste decennierna.

Sviktande fiskbestånd (sidan 5, andra stycket under Näringens utmaningar)

Här står: En grundläggande utmaning, som fritidsfisket och fisketurismen delar med yrkesfisket, är miljöpåverkan och sviktande fiskbestånd.

Kommentar: Här bör läggas till svikande fiskbestånd **i kust och hav**. I inlandets enskilda fiskevatten som förvaltas enskilt och lokalt finns inget sådant generellt problem. Lydelsen blir därför missvisande. Skilj på vattenområden och dess olika förvaltningsplattformar.

Tidigare strategier och handlingsplaner (sidan 6, stycket utvärdering befintliga strategier)

Här står: I bred samverkan med andra berörda intressenter har myndigheterna tagit fram tre strategier samt en handlingsplan som varit vägledande för arbetet.

Kommentar: Det är en direkt felaktig beskrivning. Enbart strategin för svenskt vattenbruk har haft en tillhörande handlingsplan. Handlingsplaner har saknats för fritidsfisket/fisketurismens strategi och yrkesfiskets strategi.

Intressenternas deltagande och förväntningar (sidan 7)

Här står: Citat från näringarna avseende förväntningar på strategin och kommande handlingsplaner.

Kommentar: Rimligen bör det även innefatta citat från resursinnehavarna och de som är ytterst ansvariga för förvaltningen, d.v.s. beträffande enskilda fiskevatten citat från Sveriges Fiskevattenägareförbund.

Väl förvaltade och fungerande ekosystem (sidan 10, punkt 3)

Här står: Förvaltningen samordnas centralt och är regionalt och lokalt förankrad, med hänsyn till Sveriges internationella förpliktelser och åtaganden.

Kommentar: Underförstått handlar det om nuvarande modell med regionala beredningsgrupper där Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, SLU och Länsstyrelserna samordnar förvaltningen. Länsstyrelsen svarar enligt modellen för den regionala förankringen. Modellen haltar betänkligt då fiskets rikstäckande organisationer är exkluderade från den centrala samordningen. Detta är inte förenligt med modellen för en ekosystembaserad fiskförvaltning.

Sveriges Fiskevattenägareförbund (och även andra riksorganisationer inom fisket) anser att det behöver inrättas någon form av Nationellt Fiskeråd där fiskets organisationer involveras i den centrala samordningen av förvaltningen.

Kunskap och kommunikation (sidan 11, huvudmål)

Här står: *Kunskapen har utvecklats om de akvatiska ekosystemens bärkraft samt fiskets och vattenbrukets miljöpåverkan, behov, samhällsnytta och betydelse för möjligheterna att bo, leva och verka i hela landet.*

Kommentar: Vi upplever att okunskapen är påtaglig hos tjänstemän på myndigheter om landsbygdens villkor och förutsättningar. Detta leder till förslag, bestämmelser och initiativ som inte är förankrade i verkligheten och därför är kontraproduktiva och missgynnar landsbygden och dess näringsliv. Vi upplever att det finns ett påtagligt behov av att medvetandegöra myndigheternas tjänstemän om den enskilda fiskerätten och dess betydelse som plattform för väl förankrade fiskerinärningar på landsbygden. Vi vill betona att behovet av att förstärka kompetensen om dessa frågor är mycket stort hos myndigheter på alla nivåer samt även hos många organisationer och aktörer som är kopplade till eller verksamma inom naturturismområdet.

Vi föreslår därför att huvudmålet kompletteras enligt följande: *Kunskapen har utvecklats om de akvatiska ekosystemens bärkraft, **villkoren för väl förankrade fiskerinärningar på landsbygden** samt fiskets och vattenbrukets miljöpåverkan,*

Delmålet för att förverkliga det kompletterade huvudmålet har vi redovisat under rubrik *Strategins målområden*.

Väl fungerande och förvaltade ekosystem (sidan 13, punkt 3)

Här står: *Förvaltningen av fiske och vattenbruk delas på olika myndigheter.*

Kommentar: Lydelsen bör vara **Den centrala förvaltningen av fiske och vattenbruk delas på olika myndigheter**. Förvaltningsansvaret hos fiskevårdsområdesföreningar, samfällighetsföreningar och övriga ägare av enskilda fiskevatten framgår inte av nuvarande

skrivning och måste tydliggöras (lydelsen *en långtgående tradition av decentraliserad förvaltning*) är otydlig och svarar inte upp mot gällande förvaltningsansvar hos ägare av enskilda fiskevatten). Dessutom måste en lokal förvaltningsmodell för kust- och skärgårdsvatten samt de stora sjöarna inom vattenområden där det idag råder fritt handredskapsfiske utvecklas om intentionerna om en ekosystembaserad fiskförvaltning på allmänt vatten och frifiskevatten ska kunna förverkligas. Ett delmål som behöver läggas till och som vi har redovisat under rubrik *Strategins målområden*.

Väl fungerande och förvaltade ekosystem (sidan 14, punkt 5)

Här står: *Regelverk som styr förvaltningen ses kontinuerligt över i syfte att i möjligaste mån anpassas till förändringar i miljö, teknik och samhälle.*

Kommentar: Delmålet bör kompletteras enligt följande: *Regelverk som styr förvaltningen ses kontinuerligt över i syfte att i möjligaste mån anpassas till förändringar i miljö, teknik och samhälle samt för att harmonisera med villkoren för väl förankrade fiskerinärings på landsbygden*

Väl fungerande och förvaltade ekosystem (sidan 14, punkt 7)

Här står: *I ett första skede behöver intressenternas möjligheter att förse förvaltningen med annan typ av kunskap analyseras.*

Kommentar: Kort och gott handlar det mycket om att ta till sig *det sunnda förnuft* och de lokala kunskaper som det finns gott om hos de som bor och är verksamma vid fiskevatten ute i verkligheten. Plattformen för en rättssäker och konstruktiv dialog mellan myndigheter och fiskerättsägare i kust- och skärgårdsområdet saknas idag. Bland annat därför är utformningen av en lokal förvaltningsmodell för dessa vattenområden så viktig.

Konkurrenskraft, lönsamhet och sociala värden (sidan 16, punkt 4)

Här står: *Vår tradition av lättillgängliga fiskeupplevelser är viktig för det rörliga friluftslivet och bör därför bevaras. Det fria handredskapsfisket i havet och våra fem största sjöar samt de många fiskevårdsområdesföreningar som upplåter fiske på enskilt vatten runt om i landet är exempel på denna tradition.*

Kommentar: Vi håller inte med om att det fria handredskapsfisket är en tradition som bör bevaras i sin nuvarande form. Vi ser ett starkt behov av att detta inkluderas i en ny lokal förvaltningsform vilken omfattar en särskild fiskevårdsavgift för de stora sjöarna och kust/skärgårdsområdet. Ett fritt handredskapsfiske behöver inte vara gratis. En lokal förvaltningsmodell skulle skapa en stabil och trygg plattform för ett hållbart fiske och ett utvecklat, väl förankrat fisketurismföretagande i berörda områden. Sedan är det lite väl magstarkt att benämna ett förhållande som infördes i ostkustens skärgårdar och de stora sjöarna så sent som 1985 som en tradition. En mycket lång tradition var det däremot innan frifiskereformens införande med lokalt förvaltade fiskevatten och småskaligt skärgårdsfiske i dessa vattenområden. Beträffande fiskevårdsområdesföreningar och deras förvaltning känns ordet tradition också felaktigt. Det handlar ju om vår svenska fiskerättsliga plattform och svensk äganderätt som mer är ett faktum än en tradition.

Konkurrenskraft, lönsamhet och sociala värden (sidan 16, punkt 5)

Här står: att det är svårt att få licens för yrkesfiskare idag och att detta sannolikt främst beror på låg lönsamhet och svårigheter att försörja sig inom näringen.

Kommentar: Beträffande det småskaliga yrkesfisket med stöd av enskild rätt stämmer inte denna teori. Många diversifierade skärgårdsföretag nekas licens för ett mycket småskaligt yrkesfiske på eget vatteninnehav. Dessa har potential att bli mycket lönsamma och ge många arbetstillfällen trots ringa fångstvolym. Inom den diversifierade verksamhet förädlas fångsten inom ramen för en gårdsbaserad fiskerinäring vilken många gånger även kan inrymma turism. Problemet här är helt enkelt själva licensgivningen som missgynnar ett småskaligt yrkesfiske med stöd av enskild rätt. Det borde vara (och var tidigare) självklart att man som fiskerättsinnehavare får avsalufiska och bedriva verksamhet på eget vatten. En återställare är nödvändig om man vill ha en levande skärgård och ett levande skärgårdsfiske som dessutom är en del av miljömålen.

Sjöar och vattendrag (sidan 21, andra stycket)

Här står: *Exploatering av strandzonen har påverkat habitat och biotoper samt minskad tillgängligheten för delar av friluftslivet.*

Kommentar: Det är ju korrekt men det bör tilläggas att vissa exploateringar och verksamheter också har ökat tillgängligheten för friluftslivet ex. bryggor, båtplatser, vindskydd, sjösättningsramper och småskaliga gårdsbaserade fisketurismföretag.

Fisketurism (sidan 24, första stycket)

Här står: *Den svenska allemansrätten, det fria handredskapsfisket och de många enskilda vatten som upplåts för fiske är också goda förutsättningar för fisketurism.*

Kommentar: Vi motsätter oss att det fria handredskapsfisket i sin nuvarande form framhålls som en omständighet som skapar goda förutsättningar för fisketurism. Vi ser istället ett starkt behov av att detta inkluderas i en ny lokal förvaltningsform vilken omfattar en särskild fiskevårdsavgift för de stora sjöarna och kust/skärgårdsområdet. Ett fritt handredskapsfiske behöver inte vara gratis. En lokal förvaltningsmodell skulle, i motsats till idag, skapa en stabil, rättssäker och trygg plattform för ett hållbart fiske och ett utvecklat, väl förankrat fisketurismföretagande i berörda områden. Tanken med reformen om fritt handredskapsfiske handlade om allmänhetens nöjesfiske och inkluderade inte kommersiellt nyttjande av enskilda fiskevatten.

Fisketurism (sidan 24, andra stycket)

Här står: *Fisketuristiska företag har inte sällan många ben att stå på. Ofta kombineras verksamheten med annan typ av naturturism eller areell näring som jord- och skogsbruk.*

Kommentar: Vi föreslår följande lydelse som är mer korrekt då fiskevattnet är ett areellt produktionsmedel på lantbruksfastigheter: ***Gårdsbaserade fisketurismföretag har inte sällan många ben att stå på. Ofta kombineras verksamheten med annan typ av landsbygdsturism eller annan areell näring som jord- och skogsbruk.***

Fiskförvaltning (sidan 29)

Beskrivningen är oerhört central och föreliggande texter klart undermåliga och mycket torftiga. En strategi med svenska fiskemyndigheter som avsändare måste ovillkorligen mycket tydligt klargöra de juridiska ägarrettsliga grunder och ansvarsförhållanden kring förvaltning, upplåtelse och näringsverksamhet som råder i landets olika vattenområden. Det är inget man slarvar över på några rader.

För Sveriges Fiskevattenägareförbund är det därför ett högst rimligt anständighetskrav att liggande förslag till texter utvecklas och kompletteras väsentligt och dessutom naturligt utgör det inledande avsnittet i strategins nulägesdel (se mer under rubriken allmänt om strategidokumentet).

Fiskförvaltning (sidan 30, fjärde stycket)

Här står: *Sverige har för närvarande fullt handlingsutrymme att reglera fritidsfisket i havet och allt fiske i sjöar och vattendrag.*

Kommentar: I sin kontext blir det här helt fel. Inte reglerar staten allt fiske i sjöar och vattendrag? Om fiskerättsinnehavarna i inlandsvattnet inkluderas i begreppet Sverige så blir det korrekt. Men som sagt, hela avsnittet måste skrivas om och bli kristallklart. Strategin måste precis som fiskerilagstiftningen, beskriva och tydliggöra skillnaden mellan enskilt och allmänt vatten och de fiskerättsliga ägoförhållanden med tillhörande ansvar för förvaltning och nyttjande som gäller inom respektive vattenområden såväl i inlandsvattnen som i kust och hav.

SVERIGES FISKEVATTENÄGAREFÖRBUND

Thomas Lennartsson
Förbundsdirektör
Sveriges fiskevattenägareförbund
Lilla Böslid
305 96 Eldsberga
Tel. 0702-70 83 24
Epost. thomas.lennartsson@vattenagarna.se
www.vattenagarna.se